

Islamic Maaref University

Scientific Journal
ISLAMIC REVELUTION STUDIES

Vol. 21, Summer 2024, No. 77

**An Analysis of the Military Approach of the Representatives
of the First Period of the Islamic Consultative Assembly
towards the Imposed War of Iraq against Iran**

Turan Mansouri¹ \ Mohammad Javad Harati² \ Hamid Basirat Manesh³

1. Phd student, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran.

Kapo_1365@yahoo.com

2. Professor, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran.

harati@basu.ac.ir

3. Assistant professor, Imam Khomeini and Revolution Institute, Tehran, Iran.

basirat1341@yahoo.com

Abstract Info	Abstract
Article Type: Research Article	The aim of this research is to analyze the military approach of the representatives of the first period of the Islamic Consultative Assembly towards the imposed war of Iraq against Iran, which was carried out using the method of content analysis based on documentary studies. The research, based on the detailed discussions of the first period of the Islamic Consultative Assembly, seeks to answer the question of what were the cultural positions of the representatives of the Islamic Consultative Assembly towards the imposed war of Iraq against Iran? The findings of the article show that with the start of the imposed war of Iraq against Iran, the representatives spoke in order to strengthen the country's military forces, pay attention to infrastructure, correct war management and self-sufficiency in the military dimension of the war.
	
Received: 2023.12.03	
Accepted: 2024.05.14	
Keywords	Military Strategy, Imposed War, Islamic Consultative Assembly, First Period, Representatives of the Assembly.
Cite this article:	Mansouri, Turan, Mohammad Javad Harati & Hamid Basirat Manesh (2024). An Analysis of the Military Approach of the Representatives of the First Period of the Islamic Consultative Assembly towards the Imposed War of Iraq against Iran. <i>Islamic Revelation Studies</i> . 21 (2). 81-104. DOI: https://doi.org/10.22034/21.77.75
DOI:	https://doi.org/10.22034/21.77.75
Publisher:	Islamic Maaref University, Qom, Iran.

Introduction

Parliament, as the most important measure of modern man for organizing political life, has an important status and status in Iran and is considered the most important institution in the formation of political systems. Considering the position of the parliament in the country, discussing the positions of the parliament towards the Iraq-Iran war is a topic worthy of attention for research. On the other hand, analyzing the positions of the Islamic Consultative Assembly towards the Iraq-Iran war can help us to better understand this event.

Accordingly, the present study aims to answer the main research question through a thematic analysis, namely, 'What were the attitudes of the members of the parliament in the military field towards the war imposed by Iraq on Iran?.'

Methodology

The text analyzed in this article is a summary of the discussions of the first term of the Islamic Consultative Assembly, compiled over several thousand pages.

The selection of the summary of parliamentary discussions aimed to identify and extract research data based solely on the statements and positions of parliamentarians to ensure that the reality matches the matter. First, the first legislative period of the Islamic Consultative Assembly was examined. Then, the texts and variables related to the MPs' military positions on the war were extracted and coded. The extracted data were then summarized, classified and processed, following the following steps in sequence: Text analysis and coding, transforming basic themes into constructs, transforming constructs into comprehensive constructs, drawing a network of constructs, and explaining and describing the constructs.

First, the first legislative period of the Islamic Consultative Assembly was examined. Then, the texts and variables related to the MPs' military positions on the war were extracted and coded. The extracted data were then summarized, classified and processed, following the following steps in sequence: Text analysis and coding, transforming basic themes into constructs, transforming constructs into comprehensive constructs, drawing a network of constructs, and explaining and describing the constructs.

Discussion

The Islamic Consultative Assembly is one of the most important pillars of the Islamic Republic system, as stated in Article 71 of the Constitution: "The Islamic Consultative Assembly may legislate within the limits set forth in the Constitution." Since the transfer of powers to the National Consultative Assembly - which was transformed into the Islamic Consultative Assembly after its establishment - has practically formalized the political system, political forces have participated in parliamentary elections with all their capabilities, unlike previous terms.

The first elections of the Islamic Consultative Assembly were actually the fifth general elections in the country after the victory of the Islamic Revolution, which took place on Isfand 24, 1358. Finally, on Khordad 31, 1359, the first term of the Islamic Consultative Assembly was inaugurated.

Shortly after the constitution of the parliament, Iraq's attack on Iran on Shahrivar 31, 1359 created special conditions for the country. This not only affected the political situation of the country but also had an impact on the social, cultural and economic

conditions of the country.

One of the most important issues that the Islamic Consultative Assembly faced after its formation was the eight-year war between Iraq and Iran, which is considered the longest war of the 20th century. Given the importance of military issues in the war and the position of the members of the Assembly as the highest decision-making body and the political history of any country, it is important to analyze their positions on this issue.

Conclusion

The findings of the article show that the members of parliament, who had their first experience of representation and in some cases their first political experience, in facing a foreign war, part of their positions were occupied with military positions. According to a comprehensive and detailed analysis of the negotiations of the first term of the Islamic Consultative Assembly, 6 constructive themes were extracted around the comprehensive theme of "The military approach of the members of the first term of the Islamic Consultative Assembly towards the war", which were: "The need for proper planning for war management" with 7 frequencies, "The necessity of self-sufficiency in the military dimension of the war" with 4 frequencies, "The need to strengthen the country's defense force" with 3 frequencies, "Provision of military-armament equipment" with 4 frequencies, and "Emphasis on the formation of a military court" and "Attention to infrastructure" each with one identifier. The theme of "The need for proper planning for war management" has the highest frequency.

References

- Abedi, Heydar Ali (1986). *Qualitative Research. Department and University*. Year 12, No. 47, Summer.
- Afzali, Rasoul, Amir Mohsenzadegan (2017). *A study of Imam Khomeini's military positions in the Iran-Iraq War*. Tehran: Sacred Defense Documents and Research Center.
- Alaei, Hossein (1999). Study and Evaluation of the Defense and Military Strategies of the Islamic Republic of Iran in Forced War. *Scientific Quarterly of Sacred Defense Studies*. Volume 7, No. 2, Consecutive Issue (26), Summer.
- An Annotation of the Negotiations of the First Term of the Islamic Consultative Assembly.
- Bengtsson, Mariette (2016). *How to plan and perform a qualitative study using content analysis*. Nursing Plus Open, Vol. 2.
- Darvishi Se-Talani, Farhad (2016). *The roots of the invasion*. Tehran: Center for War Studies and Research.
- Denzin, N., & Lincoln, Y. (2000). *The Discipline and Practice of Qualitative Research*. In: N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.) *Handbook of Qualitative Research*, London: Sage.
- Forutani, Zahra (2016). Analysis of Imam Khomeini's Defense Policy in the Sacred Defense. *Defense Policy Journal*. Year 24, Issue 97, Winter.
- Hashemi Rafsanjani, Ali Akbar (1989). *Recognizing the Aspects of Aggression and Defense*. Vol. 1, Secretariat of the International Conference on Aggression and Defense.
- Hemmati, Iraj and Abolfazl Delavari (2015). War Strategy and Foreign Policy Behavior: An Introduction to Explaining the Process and Outcome of the Iran-Iraq War. *Journal of Political Science Research*. Year 10, Issue 3, Summer.

- Iman, Mohammad Taghi, Mahmoud Reza Noushadi (2011). *Qualitative content analysis*. Research. Third year, No. 2, Fall and Winter.
- Islamic Revolutionary Guard Corps (1985). *Forced War in the Analysis of Groups*. Tehran: Islamic Revolutionary Guard Corps.
- Khoshzad, Akbar (2007). *Islamic Consultative Assembly*. First term, Tehran: Islamic Revolution Documents Center.
- Kordzman, Anthony and Abraham Arwagner (1997). *Lessons from Modern War*. Vol. 2, Translated by Hossein Yekta, Tehran: Bina.
- Malterud, K. (2001). Qualitative Research: Standards, Challenges and Guidelines. *Journal of Qualitative Research Series*, 358.
- Mohagheghi, Mohammad Hassan (2014). *Secrets of Maktoum, Unspoken of the Eight-Year Defense*. Tehran: Be'sat Publishing.
- Morad Piri, Hadi, Mehdi Heshmati Jadid (2016). A Comparative Study of the Strategy of the Islamic Republic of Iran and Iraq During the War from the Perspective of the Commanders of the Sacred Defense Era. *Defense Policy Journal*. Year 25, Issue 97, Winter.
- Nasr, Ahmad Reza, Fereydoun Sharifian (2007). Quantitative, Qualitative and Combined Approaches in Educational, Seminary and University Research. *Journal of Seminary and University Methodology of Humanities*. Year 13, Issue 52, Fall.
- Qaysarian, Hadi (2019). *Causes and Reasons for the Continuation of the Imposed War after the Conquest of Khorramshahr*. Thesis, Imam Khomeini and Islamic Revolution Research Institute, Supervisor Hassan Hazrati, Advisors Gholam Ali Rajaei and Seyyed Mahmoud Sadat.
- Razzaghi, Ebrahim (2007). *An introduction to the Iranian economy*. Tehran: Nei Publishing House.
- Rihoum, Cameron (2007). *The United Nations Organization of Iran and Iraq*. Translated by Houshang Rasekhi, Tehran: Political Studies Office.
- Safari, Mohsen (1991). *We Confess*. Tehran: Artistic Department of the Islamic Propaganda Organization.
- Safavi, Yahya (1999). *From South Lebanon to South Iran*. Compiled by Majid Najafpour, Tehran: Islamic Revolution Documents Center Publications, Vol. 4.
- Zarghani, Seyed Hadi (2011). A study and explanation of Imam Khomeini's defensive strategies in the Sacred Defense. *Scientific Quarterly of Sacred Defense Studies*. Volume 7, No. 3, Consecutive Issue (27), Fall.

دراسة الإستراتيجية العسكرية لممثلي الدورة الأولى لمجلس الشورى الإسلامي تجاه حرب العراق المفروضة ضد إيران

توران المنصوري^١ / محمد جواد الهراتي^٢ / حميد بصيرت منش^٣

١. طالبة دكتوراه في تاريخ الثورة الإسلامية بجامعة بو علي سینا، همدان وأستاذ لدروس المعارف الإسلامية.

kapo_1365@yahoo.com

٢. أستاذ في قسم المعارف الإسلامية، جامعة بو علي سینا، همدان، إيران (الكاتب المسؤول).

harati@basu.ac.ir

٣. أستاذ مساعد في قسم تاريخ الثورة الإسلامية، معهد الإمام الخميني (عليه السلام) والثورة الإسلامية، تهران، إيران.

basirat1341@yahoo.com

معلومات المادة	ملخص البحث
نوع المقال: بحث	يهدف البحث نحو دراسة الإستراتيجية العسكرية لممثلي الدورة الأولى لمجلس الشورى الإسلامي تجاه حرب العراق المفروضة ضد إيران، كما يستخدم أسلوب التحليل الموضوعي ويعتمد على الدراسات الوثائقية. يقوم البحث على المناقشات التفصيلية للدورة الأولى لمجلس الشورى الإسلامي للإجابة عن السؤال ما هي المواقف الثقافية لممثلي الدورة الأولى لمجلس الشورى الإسلامي تجاه حرب العراق المفروضة ضد إيران؟ تشير نتائج البحث أنه بعد بدء حرب العراق المفروضة ضد إيران، تحدت الممثلون حول تعزيز قوات البلاد العسكرية والاهتمام بالبنية التحتية وإدارة الحرب بشكل صحيح والاكتفاء الذاتي في الشأن العسكري.
تاريخ الاستلام: ١٤٤٥/٠٥/١٩	
تاريخ القبول: ١٤٤٥/١١/٠٥	
الألفاظ المفتاحية	الإستراتيجية العسكرية، الحرب المفروضة، مجلس الشورى الإسلامي، الدورة الأولى، ممثلي المجلس.
الاقتباس:	المنصوري، توران، محمد جواد الهراتي و حميد بصيرت منش (١٤٤٦). دراسة الإستراتيجية العسكرية لممثلي الدورة الأولى لمجلس الشورى الإسلامي تجاه حرب العراق المفروضة ضد إيران. مجلة علمية دراسات الثورة الإسلامية. ٢١ (٢). ١٠٤ - ٨١. DOI: https://doi.org/10.22034/21.77.75
رمز DOI:	https://doi.org/10.22034/21.77.75
الناشر:	جامعة المعارف الإسلامية، قم، إيران.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دانشگاه معارف اسلامی

نشریه علمی

مطالعات انقلاب اسلامی

سال ۲۱، تابستان ۱۴۰۳، شماره ۷۷

واکاوی رویکرد نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی در قبال جنگ تحمیلی عراق علیه ایران

توران منصوری^۱ / محمد جواد هراتی^۲ / حمید بصیرت‌منش^۳

۱. دانشجوی دکتری تاریخ انقلاب اسلامی دانشگاه بوعلی سینا همدان و مدرس دروس معارف اسلامی.

kapo_1365@yahoo.com

۲. استاد گروه معارف اسلامی دانشگاه بوعلی سینا همدان، ایران (نویسنده مسئول).

harati@basu.ac.ir

۳. استادیار گروه تاریخ انقلاب اسلامی پژوهشکده امام خمینی علیه السلام و انقلاب اسلامی، تهران، ایران.

basirat1341@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی (۱۰۴ - ۸۱)	هدف از این پژوهش واکاوی رویکرد نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی در قبال جنگ تحمیلی عراق علیه ایران است که با روش تحلیل مضمون باتکیه بر مطالعات اسنادی انجام شده است. پژوهش بر پایه مشروح مذاکرات دوره اول مجلس شورای اسلامی به دنبال پاسخگویی به این پرسش است که مواضع فرهنگی نمایندگان دوره اول مجلس اسلامی در قبال جنگ تحمیلی عراق علیه ایران چه بوده است؟ یافته‌های مقاله نشان می‌دهد که با شروع جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، نمایندگان در راستای تقویت نیروهای نظامی کشور، توجه به زیرساخت، مدیریت صحیح جنگ و خودکفایی در بعد نظامی جنگ داد سخن برآوردند.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۱۲	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۵	
واژگان کلیدی	راهبرد نظامی، جنگ تحمیلی، مجلس شورای اسلامی، دوره اول، نمایندگان مجلس.
استناد:	منصوری، توران، محمد جواد هراتی و حمید بصیرت‌منش (۱۴۰۳). واکاوی رویکرد نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی در قبال جنگ تحمیلی عراق علیه ایران. <i>مطالعات انقلاب اسلامی</i> . DOI: https://doi.org/10.22034/21.77.75 .۸۱ - ۱۰۴ .(۲) ۲۱
کد DOI:	https://doi.org/10.22034/21.77.75
ناشر:	دانشگاه معارف اسلامی، قم، ایران.

مقدمه

داشتن نیروی نظامی برای هر کشوری به منظور دفاع از مرزهایش و ایفای نقش بازدارندگی لازم است. در ایران اولین تلاش‌ها برای تقویت بعد نظامی کشور به دوره صفویان و زمان شاه عباس برمی‌گردد که ایجاد صنایع نظامی مورد توجه قرار گرفت. پس از آن در دوره قاجاریه این تلاش‌ها از سوی عباس میرزا دنبال شد. پس از کودتای ۱۲۹۹ و روی کار آمدن رضاشاه، دگرگونی بنیادی در امور نظامی ایران با تقلید از آموزش و سلاح کشورهای صنعتی با نابودی ساختار نظامی قبلی ایران پدید آمد که هزینه‌های کلان نظامی مستقیم و غیرمستقیم را بر کشور تحمیل کرد. در تداوم سیاست‌های جدید نظامی که بنابر آن ارتش تکیه‌گاه اصلی نظام کودتایی به شمار می‌رفت، هزینه‌های نظامی و انتظامی همراه با افزایش درآمد نفت پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ افزایش یافت و از سال ۱۳۵۳ رشدی جهشی به خود گرفت. هزینه‌های نظامی یک سوم تا بیش از نیمی از بودجه سالانه کشور را به خود اختصاص می‌داد و واردات اسلحه در برخی از سال‌ها بیش از ۵ میلیارد دلار بود. نارضایتی مردم از نظام کودتایی، ضرورت مبارزه با مردم و جلوگیری از شورش نه تنها اسباب رشد سریع ارتش را فراهم کرد، بلکه بسیاری از افسران ارشد ارتش را به مهم‌ترین و مطمئن‌ترین عناصر نظام تبدیل نمود و در نتیجه ضرورت تخصیص بودجه بیشتر را برای ارتش فراهم آورد.

اگر صرف هزینه‌های گزاف برای امور نظامی در کشورهای صنعتی سرمایه‌داری، صرف نظر از آثار شوم آن برای مردم این کشورها و جهان، حداقل موجب رشد واقعی صنایع نظامی، تحقیقات و پژوهش در زمینه جنگ افزارهای پیشرفته شد، در ایران نظامی‌گری به، واردات انواع جنگ افزارها، افزایش تعداد کارشناسان خارجی، افزایش هزینه اردوگاه‌ها، پایگاه‌ها و فرودگاه‌های نظامی انجامید.

با پیروزی انقلاب اسلامی، نخست سیاست محدود کردن ارتش و هدف‌های آنکه برای ایفای نقش «ژاندارم محلی آمریکا» آماده شده بود، به کار گرفته شد، اما با حمله عراق به ایران، هزینه‌های نظامی دوباره رو به افزایش نهاد (رزاقی، ۱۳۷۶: ۲۷۸ - ۲۷۷).

با پیروزی انقلاب اسلامی و براساس تصویب قانون اساسی، تشکیل مجلس شورای اسلامی به عنوان مرکز ثقل سیاست‌گذاری، مورد توجه قرار گرفت. از این رو انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی در ۲۴ اسفند ۱۳۵۸ در کشور برگزار شد و در ۷ خرداد ۱۳۵۹ اولین جلسه مجلس برگزار شد (خوشزاد، ۱۳۸۶: ۴۶). چند ماهی از تشکیل مجلس نگذاشته بود که ایران با حمله عراق در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ مواجه شد. در شرایطی که کشور از لحاظ نظامی توان رویارویی با جنگ خارجی را نداشت.

براین اساس تحقیق حاضر درصدد است با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوا متکی بر روش تحلیل

مضمون به سؤال اصلی این پژوهش پاسخ دهد که: نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی در زمینه نظامی در قبال جنگ تحمیلی چه مواضعی اختیار کردند؟

برای پاسخ به این سؤال متن مشروح مذاکرات دوره اول مجلس شورای اسلامی بررسی شده تا الگوی مواضع نظامی نمایندگان استخراج شود. همچنین باید خاطرنشان ساخت با وجود حضور بیست و اندی نماینده مجلس، اما تعداد بسیار کمی از آنها نزدیک به ۱۴ نفر درباره مسائل نظامی اعلام موضع کردند که دلیل اصلی این بوده است که مسائل نظامی و امنیتی در مشروح مذاکرات به دلیل امنیتی بودن منعکس نشده است.

پیشینه تحقیق

درباره مسائل نظامی دوران هشت سال جنگ تحمیلی پژوهش‌های مختلفی صورت گرفته است. حسین علایی از فرماندهان هشت سال دفاع مقدس، در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی و ارزیابی راهبردهای دفاعی و نظامی جمهوری اسلامی ایران در جنگ تحمیلی» (فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس، ۱۴۰۰) به راهبردهای دفاعی و نظامی جمهوری اسلامی ایران در دوران جنگ تحمیلی پرداخته است. هادی مراد پیری و مهدی حشمتی جدید در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی مقایسه‌ای راهبرد جمهوری اسلامی ایران و عراق در دوران جنگ از دیدگاه فرماندهان دوران دفاع مقدس» (مجله سیاست دفاعی، ۱۳۹۵) درصدد تحلیل راهبردهای به کار گرفته شده توسط جمهوری اسلامی ایران و عراق در رویارویی با همدیگر در سه سطح ملی، نظامی و عملیاتی هستند. مقاله‌ای تحت عنوان «تحلیل سیاست دفاعی امام خمینی در دفاع مقدس» نوشته زهرا فروتنی (مجله سیاست دفاعی، ۱۳۹۵) از دیگر منابعی است که می‌توان نام برد. در این مقاله نویسنده درصدد تبیین و تحلیل اهداف و اصول راهبردهای سیاست دفاعی امام خمینی در مدیریت هشت سال دفاع مقدس و نتایج آن با تأکید بر بیداری اسلامی می‌باشد. سید هادی زرقانی نیز در مقاله با عنوان «بررسی و تبیین راهبردهای دفاعی حضرت امام خمینی در دفاع مقدس» تلاش دارد به بررسی و تحلیل راهبردهای دفاعی امام خمینی در طول هشت سال جنگ تحمیلی بپردازد. (فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس، ۱۴۰۰) همچنین کتابی **بررسی مواضع نظامی امام خمینی در جنگ ایران و عراق** نوشته محسن افضلی و امیر محسن‌زادگان که توسط انتشارات مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس چاپ شده است، به بخشی از مباحث این حوزه پرداخته است. در این اثر نگارندگان در هفت فصل تلاش دارند سیاست‌ها، راهبردها، فلسفه و منطق راهبردها و مواضع نظامی امام خمینی را در طول دوران دفاع مقدس بررسی و تبیین نمایند (۱۳۹۶).

جدول شماره ۱. پیشینه پژوهش رویکرد نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی

در قبال جنگ تحمیلی عراق علیه ایران

ر	نویسنده	عنوان اثر	ناشر	سال نشر
۱	حسین علایی	بررسی و ارزیابی راهبردهای دفاعی و نظامی جمهوری اسلامی ایران در جنگ تحمیلی	فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس	۱۴۰۰
۲	هادی مراد پیری و مهدی حشمتی جدید	بررسی مقایسه‌ای راهبرد جمهوری اسلامی ایران و عراق در دوران جنگ از دیدگاه فرماندهان دوران دفاع مقدس	مجله سیاست دفاعی	۱۳۹۵
۳	زهرا فروتنی	تحلیل سیاست دفاعی امام خمینی در دفاع مقدس	مجله سیاست دفاعی	۱۳۹۵
۴	سید هادی زرقانی	بررسی و تبیین راهبردهای دفاعی حضرت امام خمینی در دفاع مقدس	فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس	۱۴۰۰
۵	محسن افضلی، امیر محسن‌زادگان	بررسی مواضع نظامی امام خمینی در جنگ ایران و عراق	مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس	۱۳۹۶

با مطالعه آثاری که اشاره شد می‌توان دریافت، این آثار اغلب، بررسی و تحلیل راهبردهای نظامی ایران و امام خمینی به عنوان رهبر انقلاب در مقابل عراق در طول هشت سال دوران دفاع مقدس را مورد توجه و واکاوی قرار داده‌اند. از این رو مسئله مورد نظر این تحقیق - چنان که باید - مورد پژوهش قرار نگرفته است. از این حیث، مقاله حاضر دارای نوآوری و بداعت است.

روش پژوهش

به‌طور کلی، روش‌های تحقیق علمی در سه دسته جای می‌گیرند: ۱. روش‌های کمی با تکیه بر فلسفه پوزیتیویسمی؛ ۲. روش‌های کیفی با نگاهی کل‌نگر و جامع که درصدد کسب آگاهی از طریق کشف معانی پدیده‌ها هستند؛ و ۳. تلفیقی از روش‌های کمی و کیفی (عابدی، ۱۳۸۵: ۶۳). مایکوت^۱ و مورهایس^۲ میان روش‌های کمی و کیفی، چهار تفاوت بنیادین قائل هستند: ۱. مفاهیم در مقابل اعداد؛ ۲. دیدگاه عینیت‌مدار در برابر دیدگاه بینش‌مدار؛ ۳. انسان‌محوری در مقابل ابزارمحوری؛ ۴. کشف در مقابل اثبات (ایمان، نوشادی، ۱۳۹۰: ۱۶).

محققین در انجام پژوهش‌های خود، این رویکردها را با نگاهی علمی و منطقی مورد توجه و در ادامه

1. Maykut.
2. Morehouse.

با توجه به نوع تحقیق خود، یکی از آنها را انتخاب و به عرصه عمل می‌آورند. باید توجه داشت که هر کدام از این رویکردهای کمی و کیفی به نوبه خود دارای مزایا و معایبی است که پژوهشگر نظر به هدف خود، آنها را مورد توجه قرار می‌دهد (نصر، شریفیان، ۱۳۸۶: ۲۰).

روش‌های پژوهشی کیفی در قلمرو روش‌شناسی اغلب شامل مطالعه قوم‌نگاری، موردی، گروه‌های کانونی و پژوهش‌های تاریخی می‌باشند. به‌طور کلی واژه کیفی، آن دسته از معانی را مورد توجه قرار می‌دهد که با کمیت، مقدار، فراوانی و شدت مورد سنجش قرار نمی‌گیرند، از این رو بیشتر بر ویژگی‌ها، پدیده‌ها و فرآیندها تأکید دارد (Denzin & Lincoln, 2000: 8). در واقع این نوع از روش پژوهش، مستلزم جمع‌آوری نظام‌مند، سازمان‌دهی و تفسیر مطالب حاصل از مصاحبه و مشاهده است تا به بررسی معانی نهفته در پدیده‌ها بپردازد (Malterud, 2001: 483).

هر کدام از رویکردهای کمی و کیفی برای انجام پژوهش، نیازمند به ابزار و روش‌های مختلفی است. از مهم‌ترین این روش‌ها، تحلیل محتوا است که عمدتاً از قرن بیستم به بعد بیشتر مورد استفاده قرار گرفت. برای تحلیل محتوا تعاریف مختلفی بیان شده در مجموع و در یک تعریف کلی، می‌توان تحلیل محتوا را روشی دانست که ابزار لازم برای استنتاج از داده‌های دیداری، شفاهی و نوشتاری با هدف توصیف و کمی‌سازی پدیده‌ها فراهم می‌سازد. (Bengtsson, 2016: 9)

تحلیل محتوا نیز دارای انواع مختلف، ولی به‌طور کلی بر دو دسته کمی و کیفی قابل تقسیم‌بندی است. پژوهشگران می‌توانند با توجه به طرح موضوع خود و به کارگیری آن در روند مطالعه، از هر کدام از این دو روش استفاده کنند. روش به کار گرفته شده در این مقاله، روش تحلیل محتوای کیفی با تکیه بر روش تحلیل مضمون است.

جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر، مشروح مذاکرات دوره اول مجلس شورای اسلامی است. در این خصوص مواضع نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی احصا شده و به صورت تمام‌خوانی و در مراحل مختلف کدگذاری شده است.

مواضع نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی

۱. وضعیت نیروهای دفاعی پس از پیروزی انقلاب

بررسی اجمالی و گذرا از اوضاع ایران پیش از حمله عراق حاکی از آن است که ایران نه تنها برای جنگ، بلکه برای دفاع نیز آمادگی نداشت؛ زیرا به فاصله کوتاهی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در داخل

کشور، منازعه میان نیروهای انقلابی و لیبرال‌ها برقرار بود در مناطق مختلف، جریان‌ات ضد انقلابی با انجام ترور و اقداماتی خلاف امنیت ملی، در راستای تضعیف دولت مرکزی گام برمی‌داشتند و از طرفی اقتصاد کشور، شرایط بحرانی را می‌گذراند. منابع نظامی - تسلیحاتی کشور نیز به دلیل ماهیت آمریکایی آن، قطع شده بود بر همین اساس ایران از بعد دفاعی آسیب‌پذیر شده بود.

وضعیت نظامی کشور حاکی از کاهش توان دفاعی کشور و ضعف توان بازدارندگی ایران در مقابل عراق بود. ارتش که وظیفه تأمین امنیت مرزها را برعهده داشت، در وضعیت نامطلوبی به سر می‌برد تا حدی که برخی از گروه‌های سیاسی، شعار انحلال ارتش را عنوان می‌کردند. در شرایطی که ارتش با مشکلات اساسی مواجه بود، دوره گذار به ارتش اسلامی را تجربه می‌کرد. آنتونی کردزمن چنین آورده است:

هیچ یک از دو کشور ایران و عراق ساختار فرماندهی عالی و کارآمد نداشتند. شاه ایران دائماً فرماندهی عالی ارتش را تغییر می‌داد و با سقوط شاه حتی این رکن شکننده فرماندهی و کنترل ارتش نیز فروپاشید. (کردزمن، واگنر، ۱۳۷۶: ۲ / ۷۳)

کمتر از دو ماه به آغاز جنگ، جریان‌های ضد انقلاب برای تضعیف کشور، کودتای نوژه را در تیر ۱۳۵۹ طراحی و اجرا کردند. هاشمی رفسنجانی در تشریح وضعیت نظامی ایران چنین گفته است:

ما هنوز مشغول تصفیه ارتش بودیم و افراد ارتش فرار کرده و بسیاری از آنها محبوس بودند و جای کارشناسان آمریکایی را که از ایران رفته بودند، کسی نگرفته بود. تعداد بسیاری از قراردادهای تسلیحاتی که مکمل قدرت ارتش بود در همان روزهای قبل از انقلاب توسط بختیار لغو شده بود و بسیاری از امکانات ما بدون پشتیبانی مانده بود. (هاشمی، ۱۳۶۸: ۱)

سپاه پاسداران نیز در آن روزها مأموریت مقابله با نیروهای ضد انقلاب در داخل کشور را داشت. بسیج نیز که چند ماه از تشکیل آن نگذشته بود، فاقد هویت نظامی بود. در چنین شرایطی رژیم عراق نیز به وضعیت نظامی ایران آگاه بود. در همین رابطه «احمد زبیدی»، سرهنگ اسبق ارتش عراق چنین نوشته است:

رهبری عراق معتقد بود پس از سقوط شاه، ایران و خصوصاً ارتش ایران پس از انجام تصفیه و پاک‌سازی در آن، ضعیف شده بود. (صفری، ۱۳۷۰: ۲۹).

با پیروزی انقلاب اسلامی، نهاد ارتش دچار تغییرات عمده شد و با مشکلات متعدد مواجه شد که اغلب آنها اعدام و یا فرار کارشناسان و فرماندهان نظامی ارتش بود (منصورلاریجانی، ۱۳۸۷: ۶۵ - ۵۴). بیشتر قراردادهای خرید تسلیحات نظامی نیز لغو شد. طول دوره خدمت نظام وظیفه از دو سال به یک سال

تقلیل یافت و داوطلبان محل خدمت نظام وظیفه را به صورت دلخواه می‌توانستند انتخاب کنند (درویشی سه تالانی، ۱۳۹۵: ۷۷). شهید سپهبد محمودلی قرنی، رئیس وقت ستاد مشترک در توصیف اوضاع ارتش در آن دوره چنین می‌گوید: «من وارث ارتشی شدم که یک سرباز هم در تهران ندارد» (رهیوم، ۱۳۷۶: ۴۴). البته امام خمینی با دعوت ارتش به اتحاد و انسجام، این فرصت را در اختیار این نهاد نظامی قرار داد تا ساختار جدید خود را بر اساس معیارهای ارتش جمهوری اسلامی تنظیم و توسعه دهد (منصوری لاریجانی، ۶۵ - ۵۴). در نتیجه چنین شرایطی بود که مسئولان عراق در تحلیل‌های نظامی خود ایران را از لحاظ نظامی ضعیف یافتند و همین امر در انگیزه نیروهای نظامی عراق برای حمله به ایران مؤثر افتاد. متحدان عراق نیز چنین تصویری از نیروهای نظامی ایران داشتند. سفارت آمریکا در تهران در گزارشی، وضعیت ارتش ایران را چنین توصیف می‌کند: «در حال حاضر ارتش ایران بیشتر یک مفهوم ذهنی است تا یک واقعیت خارجی و در حال حاضر قادر نیست، یک عملیات منسجم اساسی را برای دفاع از کشور رهبری کند» (سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۴: ۹۸). رادیو آمریکا نیز در اول مهر ۱۳۵۹ در گزارشی به مناسبت سالگرد شروع جنگ چنین آورده است:

در آغاز حمله عراق به ایران نیروهای عراقی فقط با اندکی مقاومت ازسوی نیروهای ایران روبه رو شدند زیرا ایران هنوز دستخوش انقلاب بود. (صفری، ۱۳۷۰: ۲۹)

شهید صیاد شیرازی، فرمانده نیروی زمینی ارتش در تحلیلی، وضعیت نظامی ایران قبل از جنگ تحمیلی را چنین شرح می‌دهد:

تصور کنید ارتش مضمحل را که سران خیانت‌کار آن دستگیر و محاکمه و اعدام شده‌اند و یا راه هزیمت در پیش گرفته و پناه به بیگانه برده‌اند. سستی و رخوت مضاعف درون ارتشیان موج می‌زد و تجربه تلخ گزینش اولین رئیس جمهوری نااهل انقلاب این سستی را تشدید می‌کرد. آیا چنین ارتشی قادر به انجام دادن وظیفه درست خود خواهد بود؟ (قیصریان، ۱۳۹۹: ۹۷).

طبق اظهارات قاسمعلی ظهیرنژاد فرمانده ستاد مشترک، در ابتدای جنگ، ۴۵ درصد نیروها و ۲۵ درصد تسلیحات نظامی ارتش قابل استفاده و بهره‌برداری بودند که این تعداد نیز مشغول درگیری‌ها و عملیات‌های داخلی بودند. افزون بر این نیروهای مردمی و سپاه برای مواجهه و مقابله با تجاوز خارجی بسیج نشده بودند (همان: ۹۸). بر همین اساس می‌توان چنین نتیجه گرفت که وضعیت نیروهای نظامی و تجهیزات و تسلیحات نظامی ایران در ابتدای جنگ قادر به افزایش توان دفاعی کشور نبودند و از این رو استراتژی نظامی ایران در برابر عراق به شکل دفاعی ساماندهی شد.

۲. راهبرد نظامی ایران در سال‌های آغازین جنگ

با توجه به وضعیت نظامی ایران و نبود دولت منسجم و از طرفی عدم آمادگی ارتش به عنوان تنها قدرت دفاعی کشور، ایران به تدوین یک راهبرد بازدارندگی در مقابل عراق قادر نبود تا بتواند تهدید دشمن را مدیریت کند (صفوی، ۱۳۹۹: ۲۲۹). بر همین اساس ایران در ابتدای جنگ فاقد راهبرد مشخصی در برابر تهاجمات و تهدیدات عراق بود، از این رو اقدامات ایران در برابر عراق در قالب عملیات واکنشی و انفعالی بود. بنابراین طبیعی‌ترین گزینه ایران به عنوان استراتژی جنگ، گزینه مقاومت در برابر حملات نظامی عراق با هدف حفظ تمامیت ارضی کشور و حاکمیت سیاسی بود (همتی و دلاوری، ۱۳۹۴: ۲۴۷).

ایران پس از مدتی به تدریج و با چاره‌اندیشی «راهبرد نظامی تدافعی» در پیش گرفت تا پیشروی دشمن را متوقف سازد (محقق، ۱۳۹۳: ۱۰۴). بر همین اساس در ابتدای جنگ، جنگ با دشمن تا بیرون کردن قوای عراقی از خاک ایران به عنوان راهبرد نظامی ایران تعریف شد. بنابراین ماهیت عملیات‌های سال اول جنگ به منظور جلوگیری از پیشروی عراق در خاک ایران صورت گرفت. در همین جهت، آرایش و تلاش نیروهای نظامی بر این بود تا با حمله به قوای دشمن، آنها را زمین‌گیر و در موضع دفاعی قرار دهند. از این رو راهبرد ارتش ایران در مقابل ارتش عراق در روزهای اول جنگ، انجام عملیات‌های منظم با شیوه کلاسیک تنظیم و اجرا شد. در شش ماه اول جنگ، کنترل جبهه‌ها در اختیار ارتش قرار داشت. نیروی هوایی و هوانیروز، واحدهای زمینی را پشتیبانی کرده و به مقابله با ارتش عراق پرداختند. در واقع در سال اول جنگ، ارتش و سپاه هر کدام مستقل از یکدیگر در مقابل عراق از خاک ایران دفاع می‌کردند. در ادامه پس از گذشت مدت زمانی از جنگ و ساماندهی شرایط، ابتکار عمل در جبهه‌های جنگ به دست ایران افتاد و توانست با اتخاذ «راهبرد نظامی تهاجمی»، ارتش عراق را از بیشتر مناطق خود بیرون سازد.

بدین ترتیب راهبرد ایران آزادسازی مناطق اشغالی و دفع متجاوز تعیین شد. با اجرای این راهبرد از شهریور ۱۳۶۰، سپاه و ارتش هماهنگ با یکدیگر فرماندهی مشترک جبهه‌ها را به دست گرفتند. در رده قرارگاه‌ها و یگان‌های عملیاتی نیز فرماندهان ارتش و سپاه در کنار یکدیگر به ایفای نقش پرداختند و به‌طور مشترک تصمیم می‌گرفتند و عملیات‌ها را طرح‌ریزی و در مناطق جنوبی کشور اجرا می‌کردند. در این قالب چهار عملیات بزرگ مشترک تحت عناوین «ثامن‌الائمه»، «طریق‌القدس»، «فتح‌المبین» و «بیت‌المقدس» را انجام دادند و سرزمین‌های اشغالی ایران آزاد شد. (علایی، ۱۴۰۰: ۶۲) پس از آن ایران درصدد منصرف و پشیمان ساختن عراق از حمله به ایران بود، اما این راهبرد به فرسایشی و طولانی شدن جنگ منجر شد (علایی، ۱۴۰۰: ۵۹ - ۵۰).

تحلیل مضمون مواضع نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی

در جدول ذیل کدگذاری نمایندگان انجام شده است. برای هر نماینده به ترتیب یکی از حروف انگلیسی اختصاص داده شده که در قسمت ارجاع‌دهی به منظور جلوگیری از تطویل، به جای تکرار اسم هر نماینده، کد اختصاص داده شده به وی ذکر می‌شود.

جدول شماره ۲: مشخصات نمایندگان مجلس

ردیف	نام و نام خانوادگی	حوزه انتخابیه	دوره مجلس	کد
۱	قدرت‌الله نجفی	قمشه	اول	V
۲	یدالله سحابی	تهران	اول	BY
۳	ایرج صفاتی دزفولی	آبادان	اول	DA
۴	علی طاهری	ایذه	اول	HL
۵	سید محمد کاظم موسوی بجنوردی	تهران	اول	FH
۶	رحمن استکی	شهرکرد	اول	F
۷	قربانعلی دری نجف‌آبادی	اردل	اول	FC
۸	عباس دوزدوزانی	تبریز	اول	HI
۹	سید احمد زرهانی	دزفول	اول	P
۱۰	حسن روحانی	سمنان	اول	LQ
۱۱	حسین محلوچی	کاشان	اول	LR
۱۲	علی کاظمی	نورآباد دلفان	اول	GH
۱۳	مرتضی محمودی	قصرشیرین	اول	U
۱۴	محمد رشیدیان	آبادان	اول	Y
۱۵	محمد بشارت	سمیرم	اول	W

۱. تحلیل متن و کدگذاری

در مرحله تحلیل متن، پس از جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز پژوهش، مضامین پایه استخراج و نقل قول‌های مربوط به نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی، در قالب کدهایی سازمان‌دهی می‌شوند. این نقل‌قول‌ها و عبارات مستخرج شده از مشروح مذاکرات دوره اول مجلس شورای اسلامی، دارای مضامینی هستند که در روش تحلیل مضمون به آنها مضامین پایه‌ای گفته می‌شود. در این بخش، تفسیر ابتدایی از داده‌های استخراج شده از مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی انجام می‌شود و کدها، مربوط به قلمرو موضوعی پژوهش است.

جدول شماره ۳. جدول تبدیل نقل و قول‌های نمایندگان به مضامین پایه‌ای

ردیف	متن سند	کدها	مضمون پایه‌ای
۱.	چرا تاکنون دادگاه زمان جنگ تشکیل نشده؟ و اگر تشکیل شده، چند نفر خائن محاکمه شده‌اند تا عبرت دیگران شود؟ امام امت اعلام فرمودند، امکانات و اسلحه کافی در مملکت هست و دشمنان هم مرتب می‌گویند. اما چرا سلاح‌های لازم در اختیار پاسداران غیور مردمی که برای جهاد به مرز می‌روند، قرار نمی‌گیرد؟ همه ما قبول داریم که در کشور ستون پنجم هست و به نفع آمریکا و مزدوران بعثی، فعالیت می‌کند؟ و می‌کوشند در کوچه و خیابان روحیه مردم را تضعیف کنند. چرا دولت یک شبکه اطلاعاتی به‌وجود نمی‌آورد؟ و با توجه به تأکید امام بر ابقای کمیته‌های انقلاب در بعضی جاها، [چرا] برخی مسئولین مستقیم و غیرمستقیم، مانع تشکیل کمیته‌های انقلاب می‌شوند؟	W (جلسه ۶۵) (۱۳۵۹/۸/۱۳)	باید در زمان جنگ، دادگاه خاصی تشکیل داد تا به افراد خائن به کشور رسیدگی کند.
۲.	در باره جنگ تحمیلی عراق چه نظری را می‌توان عرضه نمود. به نظر من تقویت نیروی دفاعی کشور بر سه رکن مترتب است: علاقه و همت ملت، کاردانی و ایمان فرماندهی، همفکری دولت و مجلس در تکمیل وسائل جنگ و اقدامات تقویتی غیر نظامی. از طرف ملت جنگ تحمیلی عراق با کمال صبر و شهادت تحمل شده است، فداکاری‌ها و ایثار ملت و وحدت نظر و پشتیبانی بی‌دریغ او از مدافعان حریم اسلام و ایران در تاریخ کشور بی‌سابقه است ... اما از نظر دولت و مجلس برای امکان تمرکز فکر و فرصت مطالعه دقیق‌تر در مقابله با جنگ نخست باید به رفع اختلاف‌نظرها و ستیزگی‌هایی که در داخل و خارج مجلس بین مجلسیان و دولتیان و در بین هر دوی آنها در جریان است ... به هر وسیله مقتضی اقدام نمود. و در صدر چنین اقدامات برای رفع	BY (جلسه ۹۷) (۱۳۵۹/۱۰/۲۸)	تقویت نیروی دفاعی کشور بر سه رکن استوار است که عبارتند از: علاقه و همت ملت، کاردانی و ایمان فرماندهان، همفکری دولت و مجلس در تکمیل وسائل جنگ و اقدامات تقویتی غیر نظامی

ردیف	متن سند	کدها	مضمون پایه‌ای
	اختلافات ناپسند و غیر صحیح دولت و طرفداران افراطی آن در مجلس با رئیس جمهور باید همت گماشت ... اما پیشنهادی که بنا بود به عرض مجلس برسانم این است که.. کمیسیونی با مشارکت یک یا دو نفر نماینده از هر گروه و یا طرز فکر مشخصی در مجلس (.. نه اینکه دسته‌هایی که خیلی مشخص شده‌اند و اکثریت و اقلیتی در مجلس دارند) تشکیل شود و با حضور نماینده‌ای از طرف رئیس جمهور و دولت اساس اختلافات را به منظور رفع آنها و تهیه برنامه جمع برای اصلاحات اساسی در مملکت را بررسی و نتیجه آنرا به سایر نمایندگان و عنداللزوم برای طرح در مجلس گزارش نمایند.		برای تقویت نیروی دفاعی کشور باید برای رفع اختلاف بین دولت و طرفداران آن در مجلس با رئیس جمهور بنی‌صدر تلاش کرد.
۳.	جنگ در دو بعد برما دارد تحمیل می‌شود: یکی بعد سیاسی هست و دیگری بعد نظامی ... اما از نظر بعد نظامی ما باید به این مسئله توجه کامل بکنیم، به نیروهای مردمی باید تکیه بکنیم. [مگر] هسته‌های مقاومت مردمی نبودند که در ابتدای جنگ یک لشکر صدام را وادار به عقب‌نشینی کردند؟ مگر در آبادان در آن شب‌های لیل‌ه القدر آبادان همین جوانان مسلمان آبادانی در کنار کارون و بهمن‌شیر به آب چشم دوخته بودند و شب تا به صبح نمی‌خوابیدند و از این مرز آبی مراقبت می‌کردند ... من با این گفته نمی‌خواهم ارتش و سپاه را دست‌کم بگیرم، بلکه ارتش و سپاه بودند که کشور را نگه‌داشتند و این نیروهای مردمی هستند که ارتش و سپاه را نگه‌داشتند. در همان ابتدای جنگ بعضی از این فرماندهان ارتش در آن اوائل جنگ... خودشان به‌ما می‌گفتند که در هر سنگر سعی کنید یک نفر از افراد عادی را برای بالابردن روحیه ارتش قرار بدهید.	DA (جلسه ۱۱۷ ۱۳۵۹/۱۲/۶)	باید نیروهای مردمی را بیش از پیش تقویت و از آنها در جبهه‌های جنگ استفاده کرد.
۴.	نکته آخر به مسئولین سپاه که به برادران بسیجی توجه کنند، این برادرانی که شب‌ها امنیت شهر را به عهده می‌گیرند، اقلأً از نظر بیسیم و وسایل دیگر، [به] آنها کمک کنید تا ان‌شاءالله بهتر و بیشتر خدمت بکنند.	HL (جلسه ۲۸۲ ۱۳۶۰/۱۲/۱۳)	سپاه باید افراد بسیجی که امنیت سطح شهر را برعهده دارند،

ردیف	متن سند	کدها	مضمون پایه‌ای
			حداقل از نظر بی‌سیم تجهیز کنند.
۵	<p>یکی مسئله سیاست نه غربی و نه شرقی است. مسئله سیاست نه غربی و نه شرقی، این یک تاکتیک نیست، یک روش موقتی نیست، با این باید با یک دید استراتژیک برخورد کرد؛ یعنی این یک خط مشی اصولی و کلی جمهوری اسلامی و انقلاب اسلامی است. بنابراین می‌باید مسئولین نیرومند و قوی در این رابطه مشغول برنامه‌ریزی باشند در جهت خودکفائی و به‌ویژه خودکفائی نظامی در این مرحله حساس که تمام استکبار جهانی انقلاب ما را مورد تهاجم قرار داده‌اند، در فکر برنامه‌ریزی باشند، بانک اطلاعات درست بکنند، سازمان‌های علمی و پژوهشی را توسعه بدهند، تقویت بدهند، با این مسائل خیلی جدی‌تر برخورد بکنند، بودجه‌های زیادی به این کارها اختصاص بدهند. خوب اینها لازم است ما نمی‌توانیم فقط شعار نه غربی و نه شرقی را بدهیم و حال آنکه مثلاً آهنگ رشد صنایع نظامی مان کند باشد، این درست نیست، ما می‌باید روی پای خودمان بایستیم، می‌باید زمینه‌هایش را از لحاظ مادی فراهم بکنیم، زمینه‌های معنویش فراهم شده و روزبه‌روز هم دارد تقویت می‌شود ... بنابراین من روی این مسئله تأکید دارم که می‌باید هرچه زودتر صنایع نظامی ما، مراکز پتروشیمی ما، مراکز علمی ما، تأسیس بشود، توسعه پیدا بکند، پیگیری بشود ...</p>	<p>FH (جلسه ۳۵۰، ۱۳۶۱/۰۶/۰۴)</p>	سیاست نه شرقی و نه غربی باید از بعد نظامی نیز پیگیری شود.
			خودکفایی در بعد نظامی یک ضرورت است
			خودکفایی در بعد نظامی نیازمند رشد صنایع نظامی، تأمین بودجه مادی، تهیه بانک اطلاعاتی و تقویت مراکز پژوهشی است.
۶	<p>با تشکر از جهادگران ایثارگر در سراسر مملکت از جهاد مرکز تقاضامند است نسبت به رفع کمبودها مخصوصاً ماشین آلات سنگین در جهاد شهرکرد اقدام نمایند. چون پشتیبانی منطقه مریوان در کردستان هم نیازمندی‌هایی دارد که باید برطرف شود که برادران ایثارگری که مظلومانه در کردستان به شهادت می‌رسند، از امکانات بیشتری برخوردار شوند. امید است وزارت صنایع و صنایع</p>	<p>F (جلسه ۴۵۵، ۱۳۶۲/۰۲/۰۱)</p>	<p>وزارت صنایع باید در تامین نیازمندی‌های جهاد از جمله تهیه ماشین‌آلات سنگین و ادارات دیگر همکاری لازم</p>

ردیف	متن سند	کدها	مضمون پایه‌ای
	سنگین در تامین نیازمندی‌های جهاد و ادارات دیگر همکاری لازم بنمائید.		را انجام دهد.
۷.	چه شده است که بعد از عملیات رمضان تا امروز و بخصوص والفجر کار به نحو مطلوب حاصل نشد؟ باید عبرت گرفت باید توجه شود، باید مسئولین محترم توجه کنند. باید جنگ همچنان مسئله اصلی ما باقی مانده و در اولویت باشد. اگر جنگ در اولویت است، باید همه چیز ما در خدمت جنگ قرار گیرد ... باید برنامه‌ریزی برای جنگ، مدیریت صحیح جنگ ... تقویت صنایع دفاعی و نظامی، آموزش تربیت نیروی انسانی وحدت وانسجام، روحیه آمادگی برای جنگ، عزم و اراده و تصمیم بر جنگ و از حمله توجه به نیروی دریایی خلاصه باید به جنگ اندیشید که به فرموده امام (اگر ما یک قدم عقب بنشینیم آنها صد قدم جلو می‌آیند) ...	FC (جلسه ۴۷۴ ۱۳۶۲/۰۳/۱۶)	لزوم برنامه ریزی صحیح برای مدیریت جنگ نیازمند تقویت صنایع دفاعی و نظامی، آموزش نیروی انسانی، وحدت و انسجام، توجه به نیروی دریایی و تقویت روحیه افراد است.
۸	تذکر می‌دهم که دولت ضرورتاً باید آن جمله از دستگاه‌های اجرائی را که در افزودن توان رزمی نیروهای مسلح ما مؤثر توانند بود و از وسائل و جاده‌های رزمی تا جنگ افزارهای سبک و سنگین و قطعات یدکی را می‌توانند تهیه نمایند تا آنجا که ممکن باشد که طبق برآورده‌های دقیق بسیار هم ممکن است، هماهنگ و بسیج نماید... لازم به تأکید می‌دانم که بی‌توجهی به تاریخ جنگ‌ها و تجارب با ارزش، خدای ناکرده می‌تواند خسارت‌زا باشد. در جنگ‌هایی که نه محتوا و اهدافش قابل مقایسه با جنگ تحمیلی بوده و نه ابعادش چنین گسترده و نه رزمندگانش چنین آزاده و دلیر و رشید و نه زمانش چنین طولانی، مطالعه کنیم. در جنگ‌ها مسئولین ممالک با همه دشواری‌ها و تنگناهایی که داشتند، با تدابیر همه جانبه جنگ می‌کردند. همین رژیم رسوای بعثی که جهان بر احتضار اقتصادی سیاسی آن واقف و ناظر است، نه مردمی خشنود دارد و نه حکومتی استوار و نه پیشیزی در خزانه که همه قرض است، امکانات کشور را برای	HI (جلسه ۵۶۷ ۱۳۶۲/۱۱/۶)	دولت تمام دستگاه‌های اجرایی که در افزایش توان رزمی کشور و تهیه جنگ‌افزارهای سبک و سنگین می‌توانند مؤثر باشند را باید هماهنگ کند.
			استفاده از تجارب تاریخی جنگ‌ها ضرورت دارد.

مضمون پایه‌ای	کدها	متن سند	ردیف
		<p>تأمین و تدارک جنگ بسیج کرده است ... ما که قاطبه اقشار مردمان مشتاق جهاد و با بذل مال و جان و تحمل دشواری‌ها خالصاً «لوجه الله» ایثار می‌کنند، چرا باید غفلت و مسامحه داشته باشیم؟ من امیدوارم در پی این هشدار مهم که به عنوان عضوی از کمیسیون امور دفاعی مجلس شورای اسلامی دادم دولت محبوب ما بی‌درنگ در جهت جبران مافات اقدام عاجل نماید.</p>	
<p>پیروزی در جنگ مستلزم ایثار ملت و سرعت عمل و دقت نظر شورای عالی دفاع و برنامه‌ریزی و پشتکار و اخلاص و تلاش فرماندهان نظامی و نیروهای عمل کننده است.</p>	<p>P (جلسه ۵۷۶ ۱۳۶۲/۱۱/۲۳)</p>	<p>امروز ما باید طوری عمل کنیم تا این سیاست شیطانی و امپریالیستی بی‌اثر شده و جنگ تحمیلی در کوتاه‌ترین مدت ممکن با پیروزی خاتمه پیدا کند و این مستلزم ایثار ملت و سرعت عمل و دقت نظر شورای عالی دفاع و برنامه‌ریزی و پشتکار و اخلاص و تلاش فرماندهان نظامی و نیروهای عمل کننده است.. از فرماندهان محترم سپاه و ارتش می‌خواهم که این بار حکیمانه‌تر و مدبرانه‌تر عمل نمایند. نیروهای تازه نفس را به خوبی با تمرینات و فنون و آموزش‌های نظامی آشنا سازند، در رده‌های فرماندهی عملیات از نیروهای جبهه رفته و رزم دیده و با سابقه استفاده کنند و در این رابطه تندخوئی‌های احتمالی دوستان را تحمل کرده، اما کارهای مهم فرماندهی را به دست افراد ناشی و مطیع نسپارند. قبل از هر عملیات، آخرین اطلاعات و صلاح‌دیدها را از فرماندهان رده پائین و متوسط که مسئولیت اجرای عملیات را به عهده دارند جویا شوند و حرف آنان را به حساب آورده و مورد سنجش و بهره‌برداری قرار دهند. در حفظ اسرار و اطلاعات نظامی در حین عملیات تلاش کرده و با دستپاچگی اخبار ناقص را قبل از موعد مقرر به خورد تریبون‌ها و محافل عمومی ندهند. با اجرای طرح‌های انحرافی، ذهن دشمن را کور کرده و اصل فریب و رد گم کردن و غافل‌گیری را در جنگ با ظرافت و ذکاوت اعمال نمایند. فضای اتاق‌ها و سنگرهای فرماندهی را از هر گونه تشریفات و تسهیلات اضافی پاک کرده و فضای زاهدانه اول جنگ را در این مراکز همانند سنگرهای خط مقدم به</p>	<p>۹</p>

ردیف	متن سند	کدها	مضمون پایه‌ای
	وجود آورند، تا یگانگی‌ها محکم‌تر شود. آنچه مسلم است باید از تجربیات گذشته درس آموخت و با تغییر و تکامل سیاست‌های جنگی سدهای تدافعی دشمن را در هم شکست و او را از پای درآورد.		
۱۰.	به همان‌گونه که مردم ما امروز بیش از هر زمان دیگر جنگ را به عنوان مسئله اصلی خود می‌دانند، دولت جمهوری اسلامی نیز که تاکنون کمک‌های فراوان و تلاش قابل تقدیری نسبت به صحنه جنگ داشته است باید در این ایام بیش از پیش به جنگ توجه کند. من مخصوصاً به چند وزارتخانه در این زمینه تذکر می‌دهم. به وزراء مجمع عمومی سازمان صنایع دفاع ملی تذکر می‌دهم که با تثبیت مدیریت در این سازمان و بهره‌برداری بیشتر از امکانات عظیم این سازمان، صنعت نظامی ما را زودتر به مرز خود کفائی برسانند. به وزارت اقتصاد و دارائی به خاطر تسهیلاتی که در امور گمرکی نسبت به صنایع نظامی باید به‌وجود آورد و به صنایع و صنایع سنگین در اولویت دادن به نیازهای رزمندگان ما و به تغییر خط تولید بعضی از کارخانه‌ها به خاطر تأمین نیازهای جنگ. و به وزارت بازرگانی به خاطر تأمین هر چه سریع‌تر نیازهای نیروهای مسلح و بالأخره وزارت مسکن و شهرسازی به خاطر تأمین تأسیساتی که مورد نیاز ضروری نیروهای مسلح‌مان می‌باشد.	LQ (جلسه ۵۷۸ ۱۳۶۲/۱۱/۲۵)	وزارتخانه‌های مرتبط با جنگ باید در راستای خودکفایی نظامی حرکت کنند.
۱۱.	.. از طرف دیگر حال که استقبال امت حزب‌الله از اعزام به جبهه‌ها به نحو چشمگیری فزونی یافته، شورای عالی دفاع با یک بسیج عمومی طومار ننگین بعثیان صهیونیست خاتمه دهند و حرف آخر را با این جنایتکاران همیشه تاریخ بزنند.	LR (جلسه ۵۷۹ ۱۳۶۲/۱۱/۲۷)	شورای عالی دفاع باید امکان بسیج عمومی را برای اعزام افراد به جبهه فراهم آورد.
۱۲.	از مسئولین محترم می‌خواهم برای دفاع تأمین هوایی ارسال پدافندهای ضد هوایی و ایجاد پوشش هوایی و ترمیم خسارت‌های وارده برای این شهرهای بمباران شده هر چه بیشتر دقت کنند و مخصوصاً برای ایجاد	GH (جلسه ۵۸۴ ۱۳۶۲/۱۲/۷)	مسئولین باید برای ایجاد پوشش هوایی شهرها اقدام کنند.

ردیف	متن سند	کدها	مضمون پایه‌ای
	پوشش هوایی بقیه شهرهایی که پدافند کم دارند ویا ضعیف هستند، هر چه سریعتر اقدام کنند.		
۱۳.	به وزارت راه در امور به تمام رساندن کار آسفالت جاده گوار به پادگان ابوذر به مدت سه سال است برای ۳۰ الی ۴۰ کیلومتر مردم محروم آن منطقه را مأیوس کرده‌اند و همچنین جاده سرچله به گیلان غرب و آسفالت جاده گیلان غرب، تنگ حاجیان به سر پل ذهاب هرچه زودتر قبل از اتمام فصل کار، اقدام فرمائید؛ زیرا این راه‌ها علاوه بر رفع مشکلات مردم و روستانشینان از نظر نظامی از اهمیت بالایی برخوردار است و عبور و مرور بسیار سنگینی را تحمل می‌کنند..	U (جلسه ،۴۸۷ (۱۳۶۲/۲/۱۵)	وزارت راه باید در تهیه جاده‌ها به خصوص جاده‌هایی که از نظامی دارای اهمیت هستند اقدام کند.
۱۴.	اولین مسئله‌ای که باید عرض کنم تذکر و توصیه برادرانه نسبت به جنگ است. از شورای محترم عالی دفاع تقاضا می‌کنیم و این نظر بسیاری از برادران نماینده است که در رابطه با جبهه برداشت‌های خودشان [را] گفته‌اند. اول اینکه در جنگ اصول نظامی را به همان شیوه و شکلی خاص انقلاب اسلامی و رزمندگان ما بوده، بیش از پیش به کار بگیرند. اصل غافل‌گیری و مخصوصاً آموزش نظامی و به کار گرفتن فرماندهان و نیروهای لایق فارغ از هرگونه دسته‌بندی و خدای نخواستہ جبهه‌گیری و گروه‌گرائی و پیشنهاد می‌کنیم که برادرانمان نماینده محترم امام در شورای عالی دفاع و رئیس محترم شورای عالی دفاع خودشان در جبهه‌ها مستقلاً عیونی داشته باشند، هر کدام به تنهایی عیونی داشته باشند، افرادی را داشته باشند. کارشناس‌هایی داشته باشند که مسائل جنگ را بررسی کنند و اگر اشکالی در امر جنگ بوده به خوبی آن اشکال را بر طرف نمایند.	Y (جلسه ،۶۱۲ (۱۳۶۳/۲/۱۰)	از شورای عالی دفاع تقاضا داریم که در جنگ، اصول نظامی را به همان شیوه خاص انقلاب اسلامی دنبال کنند و اصل غافلگیری و به کار گرفتن فرماندهان لایق و دوری از هر گونه گروه‌گرایی را در اولویت قرار دهند.
			ضرورت است که نماینده امام در شورای عالی دفاع و رئیس شورای عالی دفاع هر کدام در جبهه کارشناسانی داشته باشند که مسائل جنگ را بررسی کنند.

۲. تبدیل مضامین پایه به مضامین سازنده

در این مرحله، بررسی مضامین پایه انجام می‌گیرد سپس با تقسیم‌بندی مطالب تلاش بر این است که مضمون‌های اصلی استخراج شوند. این مرحله به‌گونه‌ای بازبینی و تسویه مضامین اولیه است که خروجی آن فهرست مشخصی از مضامین مستخرج از اسناد است.

جدول شماره ۴. جدول تبدیل مضامین پایه به مضامین سازنده

ردیف	مضامین پایه	مضمون سازنده
۱	تقویت نیروی دفاعی کشور بر سه رکن استوار است که عبارتند از: علاقه و همت ملت، کاردانی و ایمان فرماندهان، همفکری دولت و مجلس در تکمیل وسائل جنگ و اقدامات تقویتی غیر نظامی	لوازم تقویت نیروی دفاعی کشور
۲	مسئولین باید برای ایجاد پوشش هوایی شهرها اقدام کنند.	دفاعی کشور
۳	برای تقویت نیروی دفاعی کشور باید برای رفع اختلاف بین دولت و طرف‌دارن آن در مجلس با رئیس جمهور بنی‌صدر تلاش کرد.	
۴	پاسداران اعزامی به مرزها باید از لحاظ تسلیحاتی تجهیز شوند.	
۵	باید نیروهای مردمی را بیش از پیش تقویت و از آنها در جبهه‌های جنگ استفاده کرد.	تأمین تجهیزات نظامی - تسلیحاتی
۶	سپاه باید افراد بسیجی که امنیت سطح شهر را برعهده دارند، حداقل از نظر بی‌سیم تجهیز کنند.	
۷	وزارت صنایع باید در تأمین نیازمندی‌های جهاد از جمله تهیه ماشین‌آلات سنگین و ادارات دیگر همکاری لازم را انجام دهد.	
۸	باید در زمان جنگ، دادگاه خاصی تشکیل داد تا به افراد خائن به کشور رسیدگی کند.	تأکید بر تشکیل دادگاه نظامی
۹	سیاست نه شرقی و نه غربی باید از بعد نظامی نیز پیگیری شود.	
۱۰	خودکفایی در بعد نظامی یک ضرورت است.	
۱۱	وزارتخانه‌های مرتبط با جنگ باید در راستای خودکفایی نظامی حرکت کنند.	ضرورت خودکفایی در بعد نظامی
۱۲	خودکفایی در بعد نظامی نیازمند رشد صنایع نظامی، تأمین بودجه مادی، تهیه بانک اطلاعاتی و تقویت مراکز پژوهشی است.	
۱۳	لزوم برنامه ریزی صحیح برای مدیریت جنگ نیازمند تقویت صنایع دفاعی و نظامی، آموزش نیروی انسانی، وحدت و انسجام، توجه به نیروی دریایی و تقویت روحیه افراد است.	لزوم برنامه‌ریزی صحیح برای مدیریت جنگ
۱۴	دولت باید تمام دستگاه‌های اجرایی که در افزایش توان رزمی کشور و تهیه	

ردیف	مضامین پایه	مضمون سازنده
	جنگ افزارهای سبک و سنگین می‌توانند مؤثر باشند هماهنگ کند.	
۱۵	شورای عالی دفاع باید امکان بسیج عمومی را برای اعزام افراد به جبهه فراهم آورد.	
۱۶	ضرورت است که نماینده امام در شورای عالی دفاع و رئیس شورای عالی دفاع هر کدام در جبهه کارشناسانی داشته باشند که مسائل جنگ را بررسی کنند.	
۱۷	از شورای عالی دفاع تقاضا داریم که در جنگ، اصول نظامی را به همان شیوه خاص انقلاب اسلامی دنبال کنند و اصل غافل‌گیری و به کار گرفتن فرماندهان لایق و دوری از هر گونه گروه‌گرایی را در اولویت قرار دهند.	
۱۸	پیروزی در جنگ مستلزم ایثار ملت و سرعت عمل و دقت نظر شورای عالی دفاع و برنامه‌ریزی و پشتکار و اخلاص و تلاش فرماندهان نظامی و نیروهای عمل‌کننده است.	
۱۹	استفاده از تجارب تاریخی جنگ‌ها ضرورت دارد.	
۲۰	وزارت راه باید در تهیه جاده‌ها به خصوص جاده‌هایی که از نظامی دارای اهمیت هستند اقدام کند.	توجه به زیر ساخت‌ها

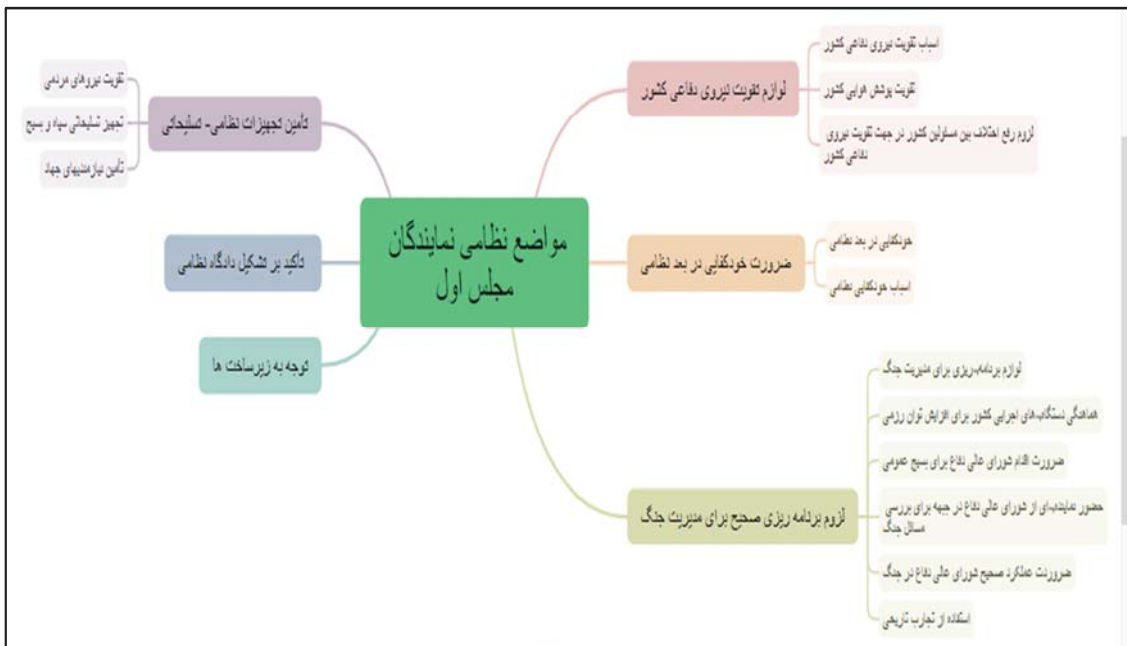
۳. کشف و ترسیم شبکه مضامین

طبق واکاوی فراگیر مشروح مذاکرات دوره اول مجلس شورای اسلامی، تعداد ۶ مضمون سازمان‌دهنده پیرامون مضمون فراگیر «رویکرد نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی در قبال جنگ» استخراج شد که عبارتند از:

جدول شماره ۵. تعداد شناسه‌های مرتبط با مضامین سازنده

ردیف	مضامین سازمان‌دهنده	تعداد شناسه
۱	لوازم تقویت نیروی دفاعی کشور	۳
۲	ضرورت خودکفایی در بعد نظامی	۴
۳	لزوم برنامه‌ریزی صحیح برای مدیریت جنگ	۷
۴	توجه به زیر ساخت‌ها	۱
۵	تأمین تجهیزات نظامی - تسلیحاتی	۴
۶	تأکید بر تشکیل دادگاه نظامی	۱

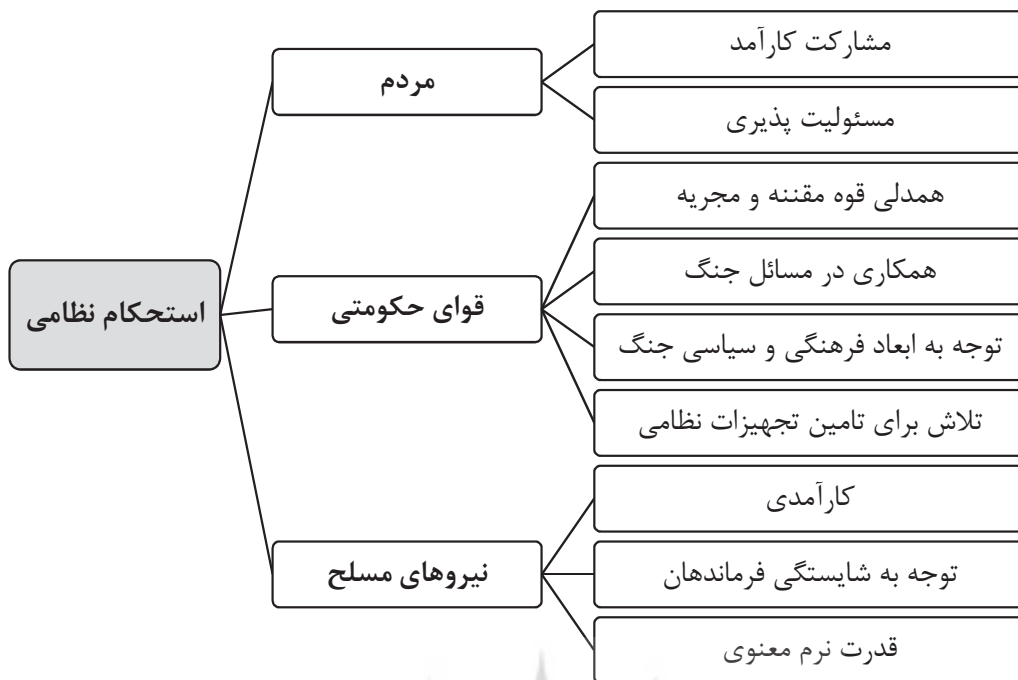

۴. کشف و توصیف مضامین نظامی

در این مرحله شبکه مضامین مستخرج در خصوص مواضع نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی، توضیح داده می‌شود. این مرحله از کار، ابعادی توصیفی، تبیینی و تحلیلی دارد. اطلاعات ارائه شده در این قسمت، جمع‌بندی محتوایی از اسناد مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی در زمینه رویکرد نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی است.

یک. لوازم تقویت نیروی دفاعی کشور
 یدالله سبحانی نماینده اظهار داشت، تقویت قوای نظامی کشور در زمان بحرانی جنگ نیازمند «توانمندسازی مناطق جنگی از حیث تأمین ملزومات تسلیحاتی و نظامی» است. به یک معنا، تجهیز نیروهای مسلح، لازمه تعالی قوای مسلح کشور در برابر دشمنان انقلاب اسلامی. البته هرگونه تخلف و عدم اجرای مسئولیت‌ها نیازمند بررسی و تعیین مجازات‌هایی برای افراد کارشکن می‌باشد. «استحکام نظامی» کشور بر اساس مواضع نمایندگان مجلس شورای اسلامی نیازمند توجه به هم‌پستگی نظام سیاسی، ملت و رزمندگان است و این هندسه راهبردی نیازمند توجه به سه رکن راهبردی است: مشارکت مردمی، همدلی و هم‌زمانی قوه مقننه و مجریه در زمینه مسائل جنگ، و نهایتاً شایستگی و کارآمدی فرماندهان نظامی (BY - 97 - 1359).

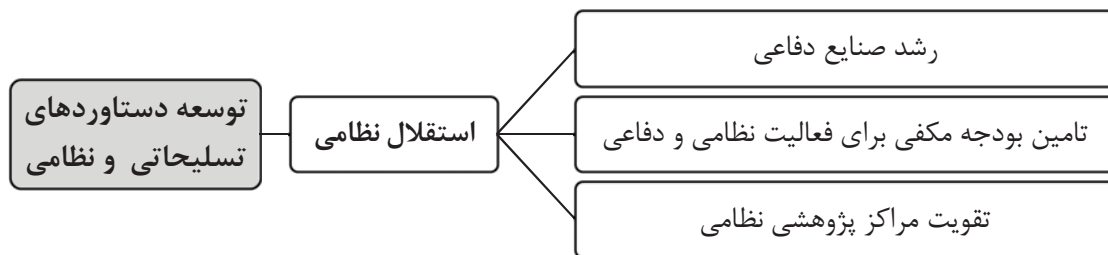
نمودار ملزومات استحکام نظامی در هندسه مردم، مسئولان و نیروهای مسلح

بر اساس بیانات اعضای قوه مقننه

دو. ضرورت خودکفایی در بعد نظامی

یدالله سبحانی نماینده تهران «کارآمدی نظامی» در شرایط جنگی را نیازمند «وحدت درونی و همدلی مسئولان حکومتی» دانست و اظهار داشت هرگونه تفرقه و چنددستگی سیاسی منجر به شکنندگی سیاست‌های نظامی خواهد شد؛ زیرا پیشرفت نظامی در شرایط جنگی نیازمند اتحاد ملی و همراهی مسئولان است (1359 - 97 - BY). سید محمدکاظم موسوی بجنوردی نماینده تهران اظهار داشت بعد از ترویج و تعمیق فرهنگ راهبردی وحدت در بین جامعه و مسئولان، «سیاست خودکفایی نظامی» مقوله‌ای راهبردی در زمان استمرار جنگ است و وابستگی به کشورهای خارجی در زمینه تامین ادوات نظامی، عامل شکنندگی روندهای نظامی کشور برای پیشبرد اهداف جنگی خواهد بود. لاجرم، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، «خودکفایی در بعد نظامی» را به مثابه یک ضرورت برای کشور در شرایط بحرانی جنگ می‌دانستند (1361 - 350 - FH) و از ظرفیت‌های قانونی خویش برای ریل‌گذاری برون رفت از وابستگی نظامی بهره می‌گرفتند.

پیشنهادات راهبردی نمایندگان مجلس برای توسعه دستاوردهای نظامی در راستای استقلال سیاسی و نظامی نیز تاکید بر «رشد صنایع نظامی»، «تأمین بودجه مادی برای گسترش فعالیت‌های تسلیحاتی و نظامی»، «تهیه بانک اطلاعاتی و تقویت مراکز پژوهشی نظامی» بوده است (1361 - 350 - FH).

نمودار روش‌های توسعه نظامی از منظر نمایندگان مجلس شورای اسلامی

قربانعلی دری نجف‌آبادی نماینده اردل معتقد بود این اقدامات به تقویت صنایع دفاعی و نظامی کشور منجر می‌شود. بنابراین، لازم است آموزش نیروی انسانی در زمینه نظامی مورد توجه قرار گیرد و با نهادهای ساز و انسجام در جامعه و مسئولان مملکتی، روحیه ملی در شرایط جنگی را ارتقاء بخشید (FC - 474 - 1362). حسین محلوچی نماینده کاشان معتقد بود تجهیز جبهه‌ها و مناطق جنگی نیازمند توجه به مسئله «بسیج عمومی» است و فرایند جنگ تحمیلی به ایثار، از خودگذشتگی و مشارکت بالای مردم نیازمند است و به همین دلیل، اعضای قوه مقننه برامکان بسیج عمومی برای اعزام افراد به جبهه توسط نهادهای مربوطه تاکید داشتند (LR - 579 - 1362).

سه. لزوم برنامه‌ریزی صحیح برای مدیریت جنگ

نمایندگان مجلس، برنامه‌ریزی صحیح برای جنگ را مستلزم تحقق عوامل زیر برشمردند: تقویت صنایع دفاعی و نظامی، آموزش نیروی انسانی، وحدت و انسجام، توجه به نیروی دریایی، تقویت روحیه جمعی (FC - 474 - 1362)، هماهنگی دستگاه‌های اجرایی مؤثر در تقویت افزایش توان رزمی کشور (HI - 567 - 1362)، فراهم آوردن امکان بسیج عمومی (LR - 579 - 1362) برنامه‌ریزی، پشتکار و تلاش فرماندهان نظامی (P - 576 - 1362)، پرهیز از گروه‌گری و به کارگیری فرماندهان لایق و کاردان (Y - 612 - 1363).

محمد رشیدیان نماینده آبادان اظهار داشت ضرورت است که نماینده امام در شورای عالی دفاع و رئیس شورای عالی دفاع هرکدام در جبهه کارشناسانی داشته باشند که مسائل جنگ را بررسی کنند (Y - 612 - 1363).

چهار. توجه به زیر ساخت‌ها

مرتضی محمودی نماینده قصرشیرین رسیدگی، تعمیر و بازسازی جاده‌های غرب به خصوص قصرشیرین، گیلانغرب و سرپل ذهاب را گوشزد ساخت. بدین منظور وزارت راه را مورد خطاب قرار داد و اهمیت این امر در برطرف کردن مشکلات مردم منطقه و اهمیت بالای نظامی منطقه گوشزد کرد (U - 487 - 1362).

پنج. تأکید بر تشکیل دادگاه نظامی

قدرت‌الله نجفی نماینده قمشه تأکید بر تشکیل دادگاه نظامی داشت و در پرسشی چنین مطرح ساخت: چرا تاکنون دادگاه زمان جنگ تشکیل نشده؟ و اگر تشکیل شده چند نفر خائن محاکمه شده‌اند؟ وی این موضوع را جهت عبرت دیگران لازم برشمرد. (W - 65 - 1359).

شش. تأمین تجهیزات نظامی - تسلیحاتی

محمد بشارت نماینده سمیرم با استناد به سخنان امام در زمینه وجود امکانات در کشور، خواستار تجهیز تسلیحاتی سپاهیان اعزام به مرزها شد (W - 65 - 1359). ایرج صفاتی دزفولی نماینده آبادان در سخنانی تصریح کرد که جنگ در دو بعد بیشترین فشار را وارد ساخته است: بعد سیاسی و بعد نظامی؛ در بعد نظامی باید نیروهای مردمی را مورد توجه قرار داد که البته این سخنانی نافی تلاش نیروهای ارتش و سپاه نیست، بلکه بدین معناست که در کنار ارتش و سپاه، باید تقویت نیروهای مردمی را اولویت شمرد (DA - 117 - 1359).

علی طاهری نماینده ایزه از مسئولین سپاه خواستار توجه به افراد بسیجی از نظر تجهیزات نظامی شد (HL - 282 - 1360). رحمن استکی نماینده شهرکرد از وزارت صنایع خواستار تأمین نیازمندی‌های جهاد شد و آن را برای پشتیبانی مناطق جنگی لازم برشمرد. (F - 455 - 1362)

نتیجه

با پیروزی انقلاب اسلامی، تشکیل مجلس شورای اسلامی طبق قانون اساسی در اولویت قرار گرفت. بدین منظور انتخابات مجلس برگزار و اولین دوره مجلس شورای اسلامی در خرداد ۱۳۵۹ افتتاح شد. سه ماه از تشکیل مجلس نگذشته بود که کشور مورد حمله خارجی توسط عراق و متحدانش قرار گرفت. در این شرایط زمانی، نیروی نظامی کشور که متشکل از ارتش و سپاه بود نه تنها توان بازدارندگی نداشت، بلکه از توان دفاعی ضعیفی برخوردار بود. هم‌زمان جریان‌های ضد انقلاب در داخل کشور با انجام توطئه‌های مختلف در گوشه و کنار کشور، فشار مضاعفی بر نیروهای نظامی کشور وارد ساختند. نمایندگان مجلس که دارای اولین تجربه نمایندگی و در مواردی شاید اولین تجربه سیاسی خود بودند، در رویارویی با جنگ خارجی، بخشی از مواضع آنها مصروف به مواضع نظامی شد. طبق واکاوی فراگیر مشروح مذاکرات دوره اول مجلس شورای اسلامی، تعداد ۶ مضمون سازنده پیرامون مضمون فراگیر «رویکرد نظامی نمایندگان دوره اول مجلس شورای اسلامی در قبال جنگ» استخراج شد که عبارتند از: «لزوم برنامه‌ریزی صحیح برای مدیریت جنگ» با ۷ فراوانی، «ضرورت خودکفایی در بعد نظامی جنگ» با ۴ فراوانی، «لزوم تقویت نیروی دفاعی کشور» با ۳ فراوانی، «تأمین تجهیزات نظامی - تسلیحاتی» با ۴ فراوانی و «تأکید بر تشکیل دادگاه نظامی» و «توجه به

زیر ساخت‌ها» هر کدام با یک فراوانی و شناسه. مضمون «لزوم برنامه‌ریزی صحیح برای مدیریت جنگ» بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است؛ زیرا به نظر می‌رسد نمایندگان با توجه به شرایط نظامی کشور به درستی تشخیص داده بودند که کوچک‌ترین اشتباه در مدیریت جنگ، عواقب نظامی، اقتصادی و سیاسی زیادی را به دنبال خواهد داشت که جبران آن در آن شرایط سخت بود. آنها تحقق این مضمون را مستلزم تقویت صنایع دفاعی و نظامی، آموزش نیروی انسانی، وحدت و انسجام، تقویت روحیه جمعی، هماهنگی دستگاه‌های اجرایی مؤثر در تقویت افزایش توان رزمی کشور، فراهم آوردن امکان بسیج عمومی، برنامه‌ریزی، پشتکار و تلاش فرماندهان نظامی، پرهیز از گروه‌گرایی و به کارگیری فرماندهان لایق و کاردان دانستند. همچنین با توجه به اینکه در آن زمان منابع نظامی - تسلیحاتی کشور به دلیل ماهیت آمریکایی آن، قطع شده بود و تأمین منابع نظامی به مشکل خورده بود نمایندگان به درستی «ضرورت خودکفایی در بعد نظامی جنگ» و «تأمین تجهیزات نظامی - تسلیحاتی» را متذکر شدند که کشور در این زمینه تحت فشار قرار نگیرد. پیشنهادات راهبردی نمایندگان مجلس برای توسعه دستاوردهای نظامی در راستای استقلال سیاسی و نظامی نیز تأکید بر «رشد صنایع نظامی»، «تأمین بودجه مادی برای گسترش فعالیت‌های تسلیحاتی و نظامی»، «تهیه بانک اطلاعاتی و تقویت مراکز پژوهشی نظامی» بوده است «لزوم تقویت نیروی دفاعی کشور» و «توجه به زیرساخت‌ها» از دیگر مضامین مورد تأکید نمایندگان بودند.

منابع و مأخذ

- افضلی، رسول، امیر محسن‌زادگان (۱۳۹۶). *بررسی مواضع نظامی امام خمینی در جنگ ایران و عراق*. تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.
- ایمان، محمدتقی، محمودرضا نوشادی (۱۳۹۰). *تحلیل محتوای کیفی. پژوهش*. ۳ (۴).
- خوش‌زاد، اکبر (۱۳۸۶). *مجلس شورای اسلامی*. تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- درویشی سه تلانی، فرهاد (۱۳۹۵). *ریشه‌های تهاجم*. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.
- رزاقی، ابراهیم (۱۳۷۶). *آشنایی با اقتصاد ایران*. تهران: نشر نی.
- رهیوم، کامرون (۱۳۷۶). *سازمان ملل متحد ایران و عراق*. ترجمه هوشنگ راسخی، تهران: دفتر مطالعات سیاسی.
- زرقانی، سید هادی (۱۴۰۰). *بررسی و تبیین راهبردهای دفاعی حضرت امام خمینی در دفاع مقدس*. *فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس*. ۷ (۳).
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۱۳۶۴). *جنگ تحمیلی در تحلیل گروهک‌ها*. تهران: سپاه انقلاب اسلامی.
- صفری، محسن (۱۳۷۰). *ما اعتراف می‌کنیم*. تهران: حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی.

- صفوی، یحیی (۱۳۹۹). *از جنوب لبنان تا جنوب ایران*. تدوین مجید نجف پور. تهران: انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- عابدی، حیدرعلی (۱۳۸۵). تحقیقات کیفی. *حوزه و دانشگاه*. ۱۲ (۲).
- علایی، حسین (۱۴۰۰). بررسی و ارزیابی راهبردهای دفاعی و نظامی جمهوری اسلامی ایران در جنگ تحمیلی. *فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس*. ۷ (۲).
- فروتنی، زهرا (۱۳۹۵). تحلیل سیاست دفاعی امام خمینی در دفاع مقدس. *مجله سیاست دفاعی*. ۲۴ (۴).
- قیصریان، هادی (۱۳۹۹). *علل و دلایل تداوم جنگ تحمیلی بعد از فتح خرمشهر*. تهران: پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی.
- کردزمن، آنتونی و آبراهام آرواگنر (۱۳۷۶). *درس‌هایی از جنگ مدرن*. ترجمه حسین یکتا. تهران: بی‌نا.
- محقق، محمدحسن (۱۳۹۳). *اسرار مکتوم، ناگفته‌های دفاع هشت ساله*. تهران: نشر بعثت.
- مراد پیری، هادی، مهدی حشمتی جدید (۱۳۹۵). بررسی مقایسه‌ای راهبرد جمهوری اسلامی ایران و عراق در دوران جنگ از دیدگاه فرماندهای دوران دفاع مقدس. *مجله سیاست دفاعی*. ۲۵ (۴).
- مشروح مذاکرات اولین دوره مجلس شورای اسلامی.
- نصر، احمدرضا، فریدون شریفیان (۱۳۸۶). رویکردهای کمی، کیفی و ترکیبی در پژوهش‌های تربیتی، حوزه و دانشگاه. *فصلنامه حوزه و دانشگاه روش‌شناسی علوم انسانی*. ۱۳ (۳).
- هاشمی رفسنجانی، علی‌اکبر (۱۳۶۸). *بازشناسی جنبه‌های تجاوز و دفاع*. تهران: دبیرخانه کنفرانس بین‌المللی تجاوز و دفاع.
- همتی، ایرج و ابوالفضل دلاوری (۱۳۹۴). *استراتژی جنگ و رفتار سیاست خارجی: درآمدی بر تبیین فرآیند و فرجام جنگ ایران و عراق*. *پژوهشنامه علوم سیاسی*. ۱۰ (۲).
- Bengtsson, Mariette (2016). *How to plan and perform a qualitative study using content analysis*. Nursing Plus Open, Vol. 2.
- Denzin, N., & Lincoln, Y. (2000). *The Discipline and Practice of Qualitative Research*. In: N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.) Handbook of Qualitative Research, London: Sage.
- Malterud, K. (2001). *Qualitative Research: Standards, Challenges and Guidelines*. Journal of Qualitative Research Series, 358.